

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וירא

(חלק טו — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וירא, יא"ז מרחשון, ה'תשפ"ב (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וירא

דורש הנקודה – וויבאלד אַז „כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב“, איז דאָך גענוג צו מנקד זיין דעם מײַנוט די ניט־גע׳דרשנ׳טע אותיות און מײַוואָלט דאָן גע׳דרשנ׳ט דעם זעלבן רוב אותיות אַלט כתב, בלתי־מנקדות?

ובנדוד: בכדי צו מרמז זיין אַז מען דאַרף דרשנ׳ען די אותיות אײן, וואָלט געווען גענוג אײן נקודה אויפן למ״ד, וואָס דאָן וואָלט מען גע׳דרשנ׳ט די אַר־תיות אײן מצד דעם כלל שכ׳הכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב – צוליב וואָס דאַרף מען דעם ניקוד אויף דרײַ אותיות?

ד) נוסף אויף די שוועריקייטן אין דעם פרש׳י על אתר, איז דאָ אויך פאַראַן אַ סתירה מצד אַ ווייטערדיקן פירש׳י: אויף „ולא ידע בשכבה ובקומה“ זאָגט רש׳י „ובקומה .. נקוד לומר שבקומה ידע“. זעט מען דאָך דערפון, אַז ניקוד קומט עוקר זיין דעם וואָרט? – איז ווי שטימט עס מיט דעם וואָס רש׳י זאָגט דאָ אַז בשעת „נקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה“?

ב. דערנאָך איז רש׳י ממשיך (אין זעלבן ד׳ה): „בב״מ אומרים יודעים היו מלאכי השרת שרה אמנו היכן היתה אלא להודיע שצנועה היתה כדי לחבבה על בעלה. אמר ר' יוסי בר חנינא כדי לשגר לה כוס של ברכה.“

(5) כקושיית המפרשים (ובנמוקי ב״מ שם: מקשין העולם).

(6) פרשתנו יט, לג.

(7) ראה בארוכה לקמן סעיף ה' (ובהערה 24).

(8) פז, א.

א. פון פסוקי „ויאמרו אליו אי' שרה אשתך גו׳“ איז רש׳י מעתיק די ווערטער „ויאמרו אליו“ און איז מפרש: „נקוד על אײן שבאליו ותניא ר׳ש בן אלעזר אומר כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב וכו' וכאן הנקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה, שאף לשרה שאלו היו אברהם למדנו³ שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה ולאשה על האיש“ (און דערנאָך איז רש׳י ממ־שיר „בב״מ אומרים כו׳“, כדלקמן ס״ב).

איז אין דעם ניט פאַרשטאַנדיק:

א) רש׳י׳ס פירוש איז דאָך לכאורה בלויז אויפן וואָרט „אליו“ („נקוד על אײן שבאליו“) – פאַרוואָס איז ער מע־תיק אויך דעם וואָרט „ויאמרו“?

ב) רש׳י בריינגט דעם נאָמען פון בעל המאמר נאָר ווען דאָס גיט צו אין הבנת הענין – וואָס פאַר אַ תוספת הבנה קומט דאָ צו דורך זאָגן אַז דעם כלל („כל מקום שהכתב כו׳“) האָט געזאָגט רשב״א?

ג) דער כלל „כל מקום כו׳“ דאַרף האָבן ביאור: צוליב וואָס דאַרף מען מרבה זיין נקודות ביז ס׳זאָל זיין „נקודה רבה על הכתב (וואָס דעמאָלט) אתה

(1) פרשתנו יח, ט.

(2) ב״ר פמ״ה, טו.

(3) מ״ש רש׳י „למדנו .. על האיש“ – אינו מב״ר, כ״א מב״מ (פו, א); „תני כו' לימדה תורה ד״א שישאל אדם באכסניא שלו“, אלא שבב״מ לא נזכר „לאשה על האיש“ – ראה תוד״ה למה ב״מ שם. ובארוכה מפרשי רש׳י (רא״ם, יריעות שלמה (מהרש״ל), דברי דוד ועוד) כאן.

(4) ברא״ג כאן לא גריס תיבות אלו. אבל ראה חדא״ג מהרש״א ב״מ שם. ובארוכה מפרשי רש׳י כאן.

איז אין דעם ניט פאַרשטאַנדיק:

(א) „יודעים היו . . כדי לחבבה . . כדי לשגר לה כו' איז אַ ביאור ניט אויף (נקוד על) אי"ו" [– אברהם], נאָר אויף „אי" שרה אשתך" – האָט דאָך רש"י געדאַרפט עס שרייבן אין אַ באַזונדער ד"ה, און ניט בהמשך צו זיין פירוש „נקוד על אי"ו"?

די קשיא איז נאָך שטאַרקער: דאָס וואָס רש"י בריינגט פון ב"מ „שצנועה היתה" איז אין סתירה צו דער התחלה „שאף לשרה שאלו כו'", וואָס איז לכאורה היפך הצניעות – איז ווי בריינגט רש"י ביידע ענינים בהמשך זה לזה?

(ב) צוליב וואָס איז רש"י מציין אַז „יודעים היו כו'" איז געזאָגט געוואָרן אין ב"מ?

(ג) פאַרוואָס דערמאָנט רש"י דעם בעל המאמר פון „כדי לשגר כו'" – אמר ריב"ח?

(ד) פאַרוואָס האָבן די מלאכים געשיקט שרה'ן פון זייער כּוּס של ברכה – ובפרט אַז דאָס איז לכאורה אַן ענין פון היפך הצניעות – אברהם האָט דאָך איר גע'קענט געבן פון זיין כּוּס של ברכה?

(ה) רש"י זאָגט דאָ דריי טעמים אויף דעם וואָס די מלאכים האָבן געפרעגט „אי" שרה גי'": (א) „שישאל אדם באכס" – ניא שלו לאיש על האשה", (ב) „להודיע שצנועה היתה כו'", (ג) „כדי לשגר לה

(9) ובפרט שמשמיט שם בעל המאמר ד'לחבבה כו'.

(10) ואין להקשות: מנ"ל לרש"י בכלל שנתן להם יין לכשב"ב? – כי מכיון שהצטיין אברהם אבינו בהכנסת אורחים, פשוט שהסעודה היתה בשלימות, גם – כּוּס של ברכה. וע"ד פרש"י לעיל (יח, ז), „ג' פרים כו' ג' לשונות בחדל" – אף שבכתוב לא נרמז כלל ע"ד חרדל.

כו'". איז ניט מובן: פאַרוואָס מוז מען האָבן דריי טעמים און ט'איז ניט מספיק איין טעם?

(ו) נאָכמער: רש"י האָט דאָך שוין פריער¹¹ מפרש געווען, אַז איינע פון די מטרות פון זייער שליחות איז געווען „לבשר את שרה"¹² – איז דאָך במילא פאַרשטאַנדיק בפשטות אַז די שאלה „אי" שרה אשתך" איז געווען צו אָנזאָגן איר די בשורה¹³ [און ווי עס שטייט גלייך ווייטער¹⁴ „ויאמר גו' והנה בן לשרה אשתך ושרה שומעת גו'"] – איז צוליב וואָס דאָרף רש"י בכלל זוכן און זאָגן אַנדערע טעמים אויף זייער פרעגן „אי" שרה אשתך"?

(ז) די דריי טעמים וואָס רש"י בריינגט, זיינען דריי באַזונדערע טעמים וואָס האָבן ניט קיין שייכות איינער צום צווייטן, היינט פאַרוואָס שרייבט זיי רש"י אין איין המשך¹⁵ (ניט צוגעבנדיק אַ לשון – „דבר אחר" וכיו"ב – וואָס זאָל זיי פאַנאָדערטיילן)?

די קשיא איז נאָך שטאַרקער: אין מס' ב"מ¹⁶ שטייט (לויט אונזער גירסא) „כדי לחבבה כו' ריב"ח אמר כדי לשגר כו'", וואָס דער לשון „ריב"ח אמר" (דער נאָמען פון בעל המאמר פאַר דעם וואָרט אמר) ווייזט¹⁶ אַז ריב"ח קריגט אויפן

(11) יח, ב.

(12) כ"ה בבי"מ (פו, סע"ב). אבל בתיב"ע ותי' – „למבשרא יתי"י", „לבשרא לאבונא אברהם". וההכרח ע"ד הפשט לפרש „לבשר את שרה" (ולא אברהם) – כי אברהם כבר נתבשר ע"י הקב"ה, כמפורש בפ' לך (יז, טזכ"א).

(13) וכ"פ ברד"ק כאן.

(14) יח, י.

(15) ובפרט שהם בסתירה זל"ז, כי „אף לשרה שאלו כו'", ו„כדי לשגר לה כו'" הם לכאורה היפך הצניעות („להודיע שצנועה היתה"), כנ"ל בפנים. (16) ראה שד"ח כללים (ח"א ע' מט וח"ז ע'

אדם באכסניא כו" – וואָס דאָס מיינט מצד דעם זעלבן טעם סיי „לאיש על האשה" און סיי „לאשה על האיש" 18 – ובמילא פאַרשטייט מען „שאף לשרה שא" לו איז אברהם" – היינט פאַרוואָס שטייט עס ניט בכתוב? זאָגט רש"י, אַז דערפאַר מוז מען זאָגן, אַז דאָ איז דער ניקוד (אויף „איו" שב"אליו") שייך צו פשוטו של מקרא 19, הגם אַז בכמה מקומות 20 איז רש"י ניט מפרש דעם ניקוד, ווייל, לשיטתו, תו, איז דאָס ניט אַ מוכרח דיקע טייל פון הבנת פשוטו של מקרא 21.

ד. עס בלייבט נאָך אָבער ניט פאַר-שטאַנדיק: „שישאל אדם באכסניא" איז בפשטות אַן ענין פון שאלת שלום 22, און פרעגן בשלומה של שרה איז דאָך קיין נפק"מ ניט וואו זי געפינט זיך – איז פאַרוואָס האָבן די מלאכים געפרעגט „אַי שרה"?

דערפאַר איז רש"י ממשיך „בב"מ או-מרים . . כדי לחבבה . . כדי לשגר כו" – אַז דאָס וואָס די מלאכים האָבן די שאלה בשלומה געזאָגט אינעם לשון „אַי שרה", איז עס „כדי לחבבה כו" און „כדי לשגר כו" 23.

18) אבל להעיר מפרש"י ב"מ שם ד"ה באכסניא: אשת אושפיו.

19) היינו, שבהניקוד בא הכתוב לרמוז הענין ד„ישאל אדם באכסניא שלו כו", שעיו מתורץ מש"נ „ויאמרו" לשון רבים.

20) לך טז, ה. ועוד*.

21) ע"ד חסר שבמקרא רש"י מפרשו רק במקום שנוגע לפשש"מ (פרשתנו יח, א. יט, א. ועוד).

22) כפרש"י ב"מ שם ד"ה על ידי (וכ"ה בשו"ע אה"ע סכ"א ס"ו). ופליג על התוספות שם.

23) וכן פירש בבאר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן.

טעם „כדי לחבבה כו" – און רש"י איז משנה 17 און שרייבט „אמר ריב"ח כו", וואָס דער לשון „אמר" פאַר ריב"ח) ווייזט 16 אַז „כדי לשגר כו" קומט בהמשך צו „כדי לחבבה"?

ג. דער ביאור בכל הנ"ל:

מיט זיין פירוש אויף „ויאמרו אליו" באוואָרנט רש"י: וויבאַלד אַז אין פשטות קומט די שאלה „אי שרה אשתך" אין צוזאַמענהאַנג און כדי „לבשר את שרה", כנ"ל, ווערט דעריבער שווער: די שליחות צו מבשר זיין שרה'ן איז געווען באַשטימט נאָר פאַר אַיין מלאך [ווי רש"י איז מדייק פריער 11] ולא לבשר את שרה". וואָס דערפאַר (כדפירש"י שם) שטייט דאָ ווייטער „ויאמר שוב אשוב גו' והנה בן לשרה אשתך", ויאמר – בלשון יחיד] – איז פאַרוואָס שטייט דאָ „ויאמרו" לשון רבים, אַז אַלע (דריי) מלאכים האָבן געפרעגט „אי שרה"?

[דערמיט ווערט אויך פאַרענטפערט וואָס רש"י איז מעתיק אויך דעם וואָרט „ויאמרו", ווייל רש"י קומט דאָ מסביר זיין פאַרוואָס עס שטייט „ויאמרו" לשון רבים].

און אויף דעם ענטפערט רש"י „למדנו שישאל אדם באכסניא שלו לאיש על האשה", אַז וויבאַלד אַלע מלאכים האָבן געפרעגט „אי שרה אשתך" איז דאָס (ניט כדי „לבשר את שרה", נאָר) דערפאַר ווייל מען דאַרף פרעגן באכסניא לאיש על האשה,

און היות אַז פון „ויאמרו" (לשון רבים) איז דאָ אַ הכרח אויפן לימוד „שישאל

איתעה ואילך) וש"נ.

17) ואף שמוכרח לומר שרש"י מצא גירסא זו – עדיין צריך ביאור למה חתר רש"י בגירסא בלתי רגילה?

(* ראה מס' סופרים פ"ו ה"ג, אדר"נ פל"ד, ד: עשר נקודות בתורה כו).

איז געזאָגט געוואָרן נאָר בנוגע לוט'ן, אָבער די בנות לוט האָבן געמיינט אַז אויך בקומה לא ידע, און דערפֿאַר האָבן זיי געזאָגט „נשקנו יין“ – דער וואָרט „בקומה“ איז נעקר פֿון „ולא ידע“ (לוט), ער איז אָבער דאָ בנוגע (צום המשך), „הבכירה“ „הצעירה“.

1. דערפֿון איז פֿאַרשטאַנדיק בנדו"ה, אַז וויבאַלד די אותיות אי"ו (שבאלין) זיינען מנוקדות, ווייזט עס, אַז די שאלה צו שרה „איז (אברהם)“ איז געווען ניט בתוקף כ"כ, ווי די שאלה „אלין“, צו אברהם.

[און דערמיט ווערט פֿאַרענטפֿערט פֿאַרוואָס ס'האָט געדאַרפט זיין דער ניי-קוד אויף דריי אותיות פֿון „אלין“ – הגם אַז ווען ס'וואַלט געווען אַ ניקוד נאָר אויפֿן למ"ד וואַלט מען אויך גע'דרשנט די אותיות אי"ו (וואָרום כנ"ל „כל מקום שהכתב רבה על הנקודה אתה דורש הכתב“) – ווייל פֿון דעם וואָס דער ניקוד איז אויף די אותיות אי"ו, ווייס מען, אַז די שאלה „איז אברהם“ איז ניט געווען מיט אַ תוקף²⁹].

אין וואָס באַשטייט די חלישות אין דער שאלה איז אברהם³⁰? איז עס פֿאַר-שטאַנדיק פֿון דעם וואָס רש"י ברענגט פֿון ב"מ „להודיע שצנועה היתה“: ווי-באַלד אַז שרה איז געווען אַ צנועה –

29) ועד"ו בכ"מ שהנקודה רבה על הכתב. (30) במשכיל לדוד כאן כ', שהניקוד מלמד שלא שאלו בפועל, כ"א הוא רק רמז ולימוד ד"א לשאול באכסניא כו' (דהאיש צריך לשאול אצל בעה"ב על שלום אשתו ואשה צריכה לשאול אצל אשת בעה"ב בשלום בעלה – ומתרחץ עפ"י קושיית הרא"ם, עיי"ש) – אבל דוחק גדול לומר דמ"ש רש"י „שאף לשרה שאלו איז אברהם“ הוא לא כפשוטו. וכמדובר כמ"פ שרש"י כתב פירושו בסגנון ברור לכן חמש למקרא.

ה. דערמיט וואָס רש"י בריינגט פֿון ב"מ אויך „להודיע שצנועה היתה“ – פֿאַרענטפֿערט ער נאָך אַ שאלה:

אַ וואָרט (אַדער אַן אות) וואָס האָט אויף זיך אַ ניקוד, ווייזט אַז דער וואָרט (אַדער אות) איז אַנדערש פֿון אַנדערע ווערטער. אין וואָס באַשטייט די אַנדער-שקייט? זאָגן אַז דער ניקוד קומט עס אינגאַנצן מוחק זיין – קען מען ניט (ע"ד הפשט²⁴), ווייל אויב אַזוי, פֿאַרוואָס שטייט עס געשריבן בכלל? מוז מען זאָגן: אַז דער ניקוד מאַכט (נאָר) שוואַך-כער דעם מנוקד²⁵ – און ווי רש"י זאָגט אויף „וישקהו"²⁶: „נקודה זו לומר שלא נשקו בכל לבו“; עד"ז דער צווייטער פירוש „נשקו בכל לבו“ – ניט (די געוויי-נליכע) עשו"ס נשיקה, וואָרום „הלכה“ אַז „עשו שונא לייעקב“.

אַדער נאָך מער: אַז דער ניקוד איז עוקר (ממקומו, אַדער, עכ"פ, מחיבורו ווי „נעקרה האבין“²⁷) דעם וואָרט – ווי רש"י זאָגט אויף „ולא ידע בשכבה ובקומה“²⁸, אַז דער ניקוד אויף „ובקומה“ קומט זאָגן אַז „בקומה ידע“ – אָבער, כדלקמן, ער איז אים ניט מוחק:

בהמשך צו „ולא ידע בשכבה ובקומה“ דערציילט דער פסוק ווייטער²⁸: „ויהי ממחרת גוי נשקנו יין גם הלילה גוי“. איז דאָך ניט מובן: וויבאַלד אַז „בקומה ידע“, האָט דאָך שוין מער ניט געקענט העלפֿן די עצה פֿון „נשקנו יין“? נאָר דער ביאור אין דעם איז, אַז דאָס וואָס „בקומה ידע“

24) ע"ד ההלכה – ראה פרש"י פסחים צג, ב ד"ה נקוד. ב"מ שם ד"ה למדה. וראה נמוקי ב"מ שם. ובארוכה – מפרשי רש"י (גו"א, לבוש, דברי דוד, ס' הזכרון ועוד) כאן. ועוד.

25) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 62.

26) וישלה לג, ד.

27) זבחים כד, א.

28) פרשתנו יט, לד.

הָאָבֶן גְּעוּוֹאוּסֵט אָז אַבְרָהָם וַיִּיָּס דַּעַרְפֹּן
— קוֹמֵט אוֹיֵס אָז דַּעַר פֿרַעַגֵּן אִיז נֶאָר
כְּדִי מַעֲרָר זַיִן חֲבִיבוֹתָה (שְׁבֵלָאוּ הַכִּי)
עַל בַּעֲלָהּ.³⁴

דַּעַרְיַבַּעַר אִיז רִשִׁי מוֹסִיף, אָז דִּי מֵלֵא-
כִּים הָאָבֶן גַּעְהָט דַּעַרְבִּי נֶאָךְ אַ טַעַם —
„כְּדִי לִשְׁגַר לָהּ כּוֹס שֶׁל בְּרַכָּה“.

אָבַעַר אוֹיךְ דַּעַר טַעַם אַלִּיִּן אִיז נִיט
מַסְפִּיק, וַיִּיל וַיִּבְאָלֵד אָז „יִוֹדְעִים הִיוּ כּוֹ/
הֵיכֵן הִיתָה“, הָאָבֶן זַי דַּאָךְ נִיט גַּעְדָּאָרֶפֶט
פֿרַעַגֵּן „אַיִ שְׂרָה“ — דַּעַרְפָּאָר זָאָגַט רִשִׁי,
אָז דָּאָס וּוָאָס זַי הָאָבֶן מַאָרִיךְ גַּעוּוֹעַן
בְּלִשׁוֹנֵם און גַּעַפֿרַעַגֵּט „אַיִ שְׂרָה אִשְׁתְּךָ“
אִיז בְּכַדִּי אָז אַבְרָהָם זָאָל זַי דַּאָרְפֵּן
עֲנִטְפַּעַרֵּן (און דוֹרְכַדַּעַם מִשִּׁים לֵב זַיִן
אָז) „הִנֵּה בְּאַהֲלִי“³⁵ (וּוָאָס דָּאָס בְּרִיִּינְגֵט
אָרוֹיס בַּהַדְגָּשָׁה „שְׁצַנוּעָה הִיתָה“).

ט. נֶאָךְ אַ יִתְרוֹן אִין דַּעַם טַעַם „כְּדִי
לִשְׁגַר לָהּ כּוֹ“ אוֹיפֵן טַעַם „לְהוֹדִיעַ שְׁצ-
נוּעָה הִיתָה“:

בִּיִּים עֲנִין פֿון „צַנוּעָה הִיתָה“ אִיז נּוֹגַע
נֶאָר דִּי שְׁלִילָה — אָז זִי אִיז נִיט בְּמִקּוֹם
הַגְּלוּי — און נִיט דַּעַר חַיִּיב וַדִּיּוֹק, אָז
זִי גַעַפֿינֵט זִיךְ „בְּאַהֲלִי“ (ב — קַמּוּצָה, אִין
דַּעַם בְּאוּוֹאוּסֵטן אוֹהֵל); מִשְׁאֵכֵךְ לױטֵן
טַעַם „כְּדִי לִשְׁגַר כּוֹ“ אִיז נּוֹגַע דַּעַר גַּעַ-

(34) ראה גם עיון יעקב לע"י ב"מ שם.
(35) ועפ"ז יובן מה שאיתא בב"מ שם, אלא מאי
באהל כדי לחבבה כו" — דלכאורה אינו מובן
(וכקושיית הר"ף לע"י שם. תו"ת כאן סק"ח):
הרי „באהל“ הוא מענה אברהם ולא שאלת
המלאכים, ולמה אומר בגמרא „מאי באהל“?
והביאור בזה: כוונת הגמרא ב„מאי באהל“ היא
לזה שהמלאכים האריכו בכדי שאברהם יצטרך
לומר „באהל“. ועל זה מקשה: מכיון ש„יודעים
היו כו' ששרה אמנו באהל היתה“ למה הוצרכו
שאברהם יאמר להם „באהל“? ומתקן: „כדי
לחבבה כו“ (וראה עד"ז בעץ יוסף לע"י ב"מ שם).

אִיז דִּי סְבֵרָא מַחִיבֵי, אָז אוֹיךְ דִּי שְׂאֵלָה
„אִיז אַבְרָהָם“ הָאָבֶן דִּי מִלְאָכִים בִּי
אִיר גַּעַפֿרַעַגֵּט נִיט אִין אָן אױפֵן דַּפֿרֶסוּם
וַגִּילױי, ס'אִיז גַּעוּוֹעַן בְּאוּפֵן פֿון צַנִּיעוּת.³¹

לױט דַּעַם אִיז מוֹבֵן, אָז דָּאָס וּוָאָס
רִשִׁי בְּרִיִּינְגֵט פֿון ב"מ „לְהוֹדִיעַ שְׁצַנוּעָה
הִיתָה“ אִיז עַס נִיט נֶאָר נִיט קִיִּין סְתִירָה
צוּם פִּירוּשׁ „שְׂאָף לִשְׂרָה שְׂאֵלוּ אִיז
אַבְרָהָם“, נֶאָר אַדְרַבָּה: דּוֹקָא דוֹרְךְ דַּעַם
וּוַעֲרֵט מְבוּאָר וּוָאָס דִּי אוֹתִיוֹת אִי"ו זַיִ-
נַעַן מְנוֹקְדוֹת.

ז. דַּעַר טַעַם וּוָאָס בִּיִּים פִּירוּשׁ „יִוֹדְעִים
הִיוּ כּוֹ/ לְהוֹדִיעַ שְׁצַנוּעָה הִיתָה“ אִיז רִשִׁי
מַקְדִּים „בְּב"מ אוֹמְרִים“, אִיז וַיִּיל דִּי
הַתְּחֵלָה (דַּעַר כִּלְל פֿון רִשְׁב"א) שְׁטִיִּט
אוֹיךְ אִין בְּרִאשִׁית רַבָּה³² — זָאָגַט רִשִׁי
אָז עַר בְּרִיִּינְגֵט דַּעַם הַמִּשְׁךְ פֿון ב"מ דּוֹקָא
— און דָּאָס קוֹמֵט בַּהַמִּשְׁךְ און עַרְגַּעֲנִצַּט
זֶה אֵת זֶה.

דַּעַרְיַבַּעַר אִיז דַּעַרְבִּי רִשִׁי מַדְגִּישׁ
„(בְּב"מ) אוֹמְרִים“, אָז דַּעַר עֲנִין וּוָאָס
שְׁטִיִּט אִין ב"מ „לְהוֹדִיעַ שְׁצַנוּעָה
הִיתָה“ אִיז „אוֹמְרִים“ סַתֵּם — דָּאָס
שְׁטִיִּמֵט אַלִּיבָא דְכּוֹלֵי עֵלְמָא, אוֹיךְ אַלִּיבָא
דְרִשְׁב"א וּוָאָס זָאָגַט „שְׂאָף לִשְׂרָה שְׂאֵלוּ
כוֹ“;

און אפילו אויך אליבא דריב"ח וּוָאָס
זָאָגַט „כְּדִי לִשְׁגַר לָהּ כּוֹ“, וַיִּיל אוֹיךְ
„לִשְׁגַר לָהּ“ אִיז נִיט בְּסְתִירָה צו „צַנוּעָה
הִיתָה“, כְּדִלְקַמֵּן ס"יִיא.

ח. אָבַעַר דַּעַר פִּירוּשׁ „לְהוֹדִיעַ שְׁצ-
נוּעָה הִיתָה כּוֹ“ אִיז נִיט מַסְפִּיק, וַיִּיל:
אַבְרָהָם הָאָט דַּאָךְ גַּעוּוֹאוּסֵט אָז שְׂרָה אִיז
אַ צַנוּעָה³³, און אוֹיךְ זַי, אַלֵּס מִלְאָכִים,

(31) ראה גם הגהת מהר"י כ"ץ בפענח רזא כאן.

(32) נטמן לעיל הערה 2. וראה הערה 3.

(33) פתש"י לך יב, יא.

מכרת באורחין יותר מן האיש, ועפ"ז איז פאַרשטאַנדיק, אַז שרה האָט דער-קענט אַז די אורחים זיינען ניט קיין פשוט'ע מענטשן⁴² – און נעמען כוס של ברכה פון אזוינע מענטשן (וואָס זיינען עכ"פּ בדומה ווי מלאכים), איז דאָס ניט קיין ענין פון היפך הצניעות.

יב. לאחר כל הנ"ל פעלט נאָך ביאור: הגם טאַקע אַז די דריי טעמים זיינען ניט בסתירה זל"ז (און דעריבער קען מען זאָגן, אַז מיטן זאָגן "אי' שרה" האָבן די מלאכים געמיינט אַלע דריי טעמים), פונ-דעסטוועגן זיינען זיי פאַרט דריי באַזונ-דערע טעמים – איז פאַרוואָס שרייבט זיי רש"י אין א"י המשך⁴³ [און ניט ווי בכל מקום וואו רש"י בריינגט כמה פירושים – אפילו ווען די פירושים זיינען ניט בסתירה זה לזה (און יעדער פירוש פאַר-ענטפערט די שוועריקייט וואָס איז דאָ אין צווייטן פירוש) – זאָגט ער „דבר אחר“ וכיו"ב]?]

איז דער ביאור אין דעם: דאָס וואָס רש"י זאָגט דריי טעמים (בהמשך אחר) איז, ווייל עס האָבן דאָס געפרעגט דריי מלאכים – יעדערער צוליב אַ באַזונדער טעם (ע"ד פרש"י בתחילת הפרשה⁴⁴, אַז אין מלאך אחד עושה שתי שליחות) און יעדער טעם איז נוגע בלויז צו א"י מלאך⁴⁵:

נויער אָרט וואו זי געפינט זיך, בכדי צו וויסן וואוהין „לשגר לה“³⁶.

יוד. דער טעם וואָס די מלאכים האָבן געדאַרפט שיקן שרה'ן פון זייער כוס של ברכה – הגם אַז לכאורה האָט אברהם איר געקענט געבן פון זיין כוס של ברכה – איז מובן בפשטות³⁷:

זייענדיק בתכלית השלימות אין הכנסת אורחים איז אברהם געווען אינ-גאַנצן פאַרנומען מיט משמש זיין די מלאכים – „והוא עומד עליהם (און נאָר די מלאכים) ויאכלו“³⁸ – ער האָט ניט געגעסן³⁹, איז בא אים אויך ניט געווען קיין כוס של ברכה.

דערמיט איז אויך מוסבר, אַז דאָס וואָס זיי האָבן געשיקט שרה'ן פון זייער כוס של ברכה איז ניט געווען קיין ענין פון היפך הצניעות – וואָרום בכדי זי זאָל האָבן כוס של ברכה איז ניט געווען קיין אַנדער וועג ווי שיקן איר פון זייער כוס של ברכה⁴⁰; ובפרט אַז ניט זיי אַליין האָבן דאָס געגעבן צו שרה'ן, נאָר האָבן עס איר געשיקט („לשגר“).

יא. דער בן חמש למקרא (אויב ער איז אַ תלמיד ממולח) קען דאָך אָבער זאָגן, אַז שרה'ס נעמען פון זייער כוס של ברכה איז פאַרט ניט קיין צניעות בשלימות – דערפאַר זאָגט רש"י „אמר ריב"ח כו“:

ריב"ח זאָגט אין מס' ברכות⁴¹, „שהאשה

(36) ועפ"ז יובן הקשר ד„מאי באהל“ (בב"מ שם) גם ל„כדי לשגר כו“ (ראה הערה הקודמת).

(37) וראה עוד תירוצים בדברי דוד ושל"ח כאן (ובחדא"ג ב"מ שם כ' דקושיא מעיקרא ליתא כי האורת הוא המברך, עיי"ש).

(38) לעיל פסוק ח'.

(39) להעיר מפרש"י יתרו ית, יב.

(40) ופשוט שאברהם לא ה' יכול לשגר לה מכוס של ברכה של המלאכים, כמ"ש בגו"א כאן.

(41) י, ב.

(42) להעיר מרמב"ן כאן פסוק טו. אבל ראה לקו"ש ח"ה ע' 324 בדעת רש"י.

(43) עיקר הקושיא הוא על ב' טעמים האחרונים שהם ב' פירושים שונים שבכ"א קושי' שאין בהשני [משא"כ זה שרש"י מביא „בב"מ אומרים כו“ בהמשך לפירוש הראשון, הוא מפני שהם ב' פרטים בהכתוב, כנ"ל ס"ד וס"ז].

(44) ואף שיש לומר שמלאך אחד שאל „אי גו“ כדי לבשר את שרה – הרי הטעם „כדי לבשר כו“

די אותיות המנוקדות (אי"ו) וואָס זיינען רבה על הכתב – וועלכע זיינען (אויך) אַן ענין בפני עצמו – זאָל זיין טפל צו איין אות, צום למ"ד?

אַט די שאלה באַוואָרנט רש"י דערמיט וואָס דעם כלל (שכשהנקודה רבה על הכתב אתה דורש הנקודה) האָט געזאָגט רשב"א:

רשב"א זאָגט אין מס' ביצה⁴⁶: „ממלאה אשה כל התנור פת מפני שהפת נאפת יפה בזמן שהתנור מלא“ – אַז אע"פ וואָס צוליב יו"ט דאַרף זי האָבן בלויז איין פת, מעג זי אופה זיין אַ גאַנצן תנור מיט פת, בכדי (צו ממעט זיין דעם חלל פון תנור, בכדי) אַז דער פת וואָס זי דאַרף אויף יו"ט זאָל זיין נאפה יפה.

זעט מען, אַז לויט רשב"א ווערט אַ ריבוי פת אַ טפל צו איין פת – עד"ז בנדוד⁴⁷: דריי אותיות אי"ו זיינען אַ טפל צום למ"ד.

יד. פון יינה של תורה שבפירש"י:

בשעת אַ איד באַטראַכט זיך אַז דער זמן וואָס עס גייט באַ אים אַוועק אויף תומ"צ איז בכמות עכ"פ אַ זמן מועט, דער רוב הזמן גייט באַ אים אַוועק אויף אכור"ש ושינה, עסק פרנסתו וכו', דברי הרשות – קען דאָך אים ווערן קאַלעמוט – נע אויפן האַרצן, טראַכטנדיק אַז באַ אים איז דאָ אַזאַ גרויסער „חלל“, אַ „מקום פנוי“ פון תומ"צ.

אויף דעם קומט די הוראה: אויב די דברי הרשות זיינען „לשם שמים“, ווערן זיי אויס דברי הרשות נאָר זיי ווערן (אַ טפל צו) תומ"צ, ובדוגמת „ממלאה אשה כל התנור פת כו" – אע"פ אַז יו"ט מעג מען טאָן נאָר די מלאכות שלצורך יו"ט

אויף צו שיקן דעם כוס של ברכה – איז גענוג איין מלאך (ווי מען זעט עס באַ יעדער כוס של ברכה); אויך אויף „לשאול באכסניא“ איז גענוג אַז איין מלאך זאָל פּרעגן בשם כולם; ועד"ז „לחבבה על בעלה“.

יג. דער ביאור אין דעם וואָס רש"י זאָגט אַז דעם כלל „כל מקום שהכתב רבה על הנקודה כו" האָט געזאָגט רשב"א:

דער כלל, אַז ווען די נקודה איז רבה על הכתב „אתה דורש הנקודה“ מיינט [ניט צו שולל זיין דעם פירוש הפשוט, ובפרט לויט שיטת רש"י בפי' עה"ת וואָס איז געבויט אויף פשוטו של מקרא, נאָר] אַז נוסף צום פירוש הפשוט, וואו די אותיות המנוקדות זיינען אַ חלק פון גאַנצן וואָרט, ווייזט דער ניקוד שבהם אַז זיי זיינען אויך (כאילו ווי) אַ וואָרט בפני עצמו.

דאָס הייסט, אַז אין די אותיות המנוק"דות – ובנדוד⁴⁸: אותיות אי"ו – זיינען דאָ צוויי ענינים: א) זיי זיינען אַ חלק פון וואָרט „אליו“; און מצד דעם ענין זיינען די אותיות אי"ו מנוקד – בלויז אַ טפל, וויילע דער עיקר פון וואָרט „אליו“ (צו אברהם) איז דער למ"ד⁴⁹. ב) אַ וואָרט (ענין) בפני עצמו – „איו“.

פרעגט דער בן חמש למקרא (אויב ער איז אַ תלמיד ממולח): ווי איז שייך, אַז

שייך להפסוק שלאח"כ (ומפורש בו, ולכן לא נזכר בפרש"י כאן), ומ"ואמר (ג' מלאכים) אליו (לאברהם) מוכח שבאמירה זו יש ג' טעמים. בסגנון אחר: כל הכתוב „ויאמרו . . באהל“ מיותר לכאורה (ובפרט שמופירש בכתוב שלאחריו ששרה הייתה בפתח שאחורי המלאך) וע"כ פרש"י שג' אמירות שבו – ה"ה מג' טעמים.

(45) ע"ד דלפני זה (יה, ז): ויתן אל הנער – כמו ויתן להנער.

(46) יו, א.

ה' תמיד אפילו בשעה שנושא ונותן כו' ואפילו בשעה שהוא ישן כו' שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא

אן עובד „בכל מעשיך” און „בכל דר- כרך” אויך מיט די „תחתונים” שבהם,

וואָס דאָס איז דאָך דער תכלית בריאת העולמות – לעשות לו ית' דירה בתחתו- נים נים דוקא, ווי ער איז מבאר בארוכה בהמשך רס"ו – פון כ"ק אדנ"ע וואָס דעם ש"ק איז זיין יום הולדת⁵⁰ –

און דאָס ווערט אויך אַ הכנה קרובה צום זמן ווען מען וועט ניט דאַרפן אָנקור- מען צו אפי', ווייל „עתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת”⁵¹, בביאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

(משיחת ש"פ וירא תשל"ו)

– וויילע דער גאַנצער תנור פת, וויבאלד ער קומט בכדי אָז דער פת שלצורך יו"ט זאָל זיין נאפה יפה, ווערט ער אַ יו"ט/דיגער פת און דער חלל (התנור) איז אָנגעפילט ניט מיט ענינים של חול, נאָר מיט ענינים של יו"ט.

בשעת אַ איד טוט זיינע דברי הרשות צוליב ענינים פון תומ"צ בכלל, ובפרט – בכדי אָז זיין לחם דתורה זאָל זיין נאפה יפה – וע"ד המבואר בלקו"ת⁴⁷ עה"פ⁴⁸ ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד, אָז דער לחם דתורה זאָל זיין „אויסגעבאָקן” אין דער „חמימות (תנור) האהבה הבאה מהתבוננות של אחד” – ווערט ער דאָ- מאָלס – בלשון הרמב"ם⁴⁹: עובד את

(50) בשנת „כתר"א” (חנוך לנער).
(51) שבת ל ב.

(47) בחוקתי מח, ג.
(48) בחוקתי כו, כו.
(49) הל' דעות ספ"ג.

